

analysis and control, which are subject to the most frequent changes under the influence of factors of rapidly changing external and internal business environment.

References

1. Gontareva, I., Babenko, V., Litvinov, O. & Obruch, H. (2020). The model of network consulting communication at the early stages of entrepreneurship. WSEAS Transactions on Environment and Development, 16, 390-396.
2. Shmatko, N. M. (2019). Orhanizatsiyni rozvytok velykomasshtabnykh ekonomiko-vyrobnychykh system: pidtrymka stiykosti ta instytutsionalizatsiya vzaiemodiyi. Kharkiv: Tekhnolohichniy tsentr, 368.

УДК 338

А.О. Касич, д.е.н., професор,

Київський національний університет технологій та дизайну

НОВІ «КООРДИНАТИ» ГЛОБАЛЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Військова агресію Росії проти України у ХХІ столітті в Європі поставила на порядок денний питання не лише безпеки та існування багатомільйонної країни, а й актуалізувало завдання дослідження багатогранних впливів війни на розвиток глобальної економіки.

Міграція населення, знищення виробничої та соціальної інфраструктури на території України, захоплення атомних електростанцій, зрушення на світових ринках багатьох найменувань товарної продукції – всі ці негативні процеси потребують дослідження в контексті забезпечення сталого розвитку як країни, регіону, так і глобальної економіки в цілому.

Цивілізований світ з усіма політичними та економічними інститутами не завжди має важелі для недопущення або зупинення військової агресії.

Розуміння наслідків всіма відповідальними особами має базуватись на комплексі аналітичної інформації.

Метою даного дослідження є відстеження впливу війни в Україні на глобальну економіку в контексті розробки економічних інструментів стримування агресії у світі.

Військові конфлікти в тих чи інших регіонах світу мали глобальні економічні та соціальні наслідки, однак останній військовий конфлікт є найбільшим у Європі з часів Другої світової війни та вперше має на меті повне захоплення іншої країни.

Важливість таких досліджень саме з економічної точки зору базується на необхідності формування комплекс інформації щодо негативних ефектів для тих політиків, які є відповідальними за початок війни.

Вплив війни на економічні та соціальні процеси досліджено в працях [1-4]. Загалом дослідження впливу війни на суспільний розвиток пропонується здійснювати за таким алгоритмом:

1 етап. Дослідження економічного потенціалу країн – учасників війни. Такий аналіз дозволяє оцінити спроможність країн економічно забезпечувати ведення війни.

2 етап. Оцінювання наслідків війни у різних сферах. Негативні ефекти є настільки багатограним, що потребують системного дослідження, основою якого має стати класифікація ефектів. Рекомендується застосовувати такі критерії до групування наслідків війни:

а) за часом прояву впливу – є ефекти, які виникають фактично миттєво, а також ті, що мають довготривалий прояв;

б) за масштабами впливу – доцільно проаналізувати вплив на розвиток країн, які беруть участь у війні, та глобальну економіку;

в) за змістом впливу відповідно до концепції сталого розвитку – наслідки війни відчуються в соціальній, економічній та екологічній сферах.

3 етап – Оцінювання мобілізаційних ресурсів економіки війни країн-учасниць, адже економіка війни суттєво відрізняється від просто економіки та потребує переорієнтації за класичною моделлю «пушки-масло».

4 етап – Оцінювання масштабів збитків країни, яка зазнала агресію. Цей етап має на меті визначення вартісних характеристик збитків постраждалої країни.

5 етап – Аналіз ефектів дії санкцій цивілізованого світу відносно країни-агресора. Світова спільнота у контексті обмеження економічних ресурсів країни-агресора реалізує санкційну програму, ефекти якої є багатограними та довготривалими, однак прогнозування цих ефектів і розуміння природи їх дії є необхідним для застосування у подальшому відносно країн-агресорів.

6 етап – Визначення обсягу необхідних ресурсів для відновлення країни (за зразком Плана Маршала), яка постраждала від військової агресії.

Пропонований алгоритм може стати основою для проведення комплексних досліджень війни, яка в даний час здійснюється Російською Федерацією.

Оскільки війна триває провести комплексний аналіз впливу війни не є реальним, а тому зупинимось на основних етапах.

З точки зору порівняння економічного та військового потенціалу, то Російська Федерація має такі кількісні характеристики: площа територій 17098 тис км², чисельність населення 147 млн осіб, ВВП на душу населення понад 10 тис. дол США, Military Expenditures – 61,7 billion US dollars. Аналогічні показники для України склали: 603,7 тис. км², 41 млн жителів, 3,7 тис дол США ВВП та 5,9 billion US dollars (Military Expenditure). Отже значно більша за потенціалом країна атакувала меншу країну. З іншого боку, на Росію припадає 1,78% ВВП світу. А той факт, що частка експорту товарів та послуг Росії

складає 25,5% від ВВП, а імпорту – 20%, дозволяє стверджувати, що країна є достатньо глобалізованою.

Миттєві впливи, з якими зіткнулась Україна проявились у:

по-перше, фізичному знищенні людей, майна, житла, виробничої, соціальної та транспортної інфраструктури. Для прикладу на кінець 3 місяця війни було damaged 1755 schools, universities, kindergartens, orphanages and other educational institutions, 627 hospitals, clinics, ambulance stations, blood transfusion stations. Повністю знищено 184 освітніх заклади та 101 медичний заклад.

по-друге, активному переміщенні населення, підприємств зі сходу на захід. За даними ООН понад 14 млн людей залишили свої домівки. Значна частина залишили країну та стали викликом для Європи та світу щодо масштабної міграції.

по-третє, сповільненні чи зупинці бізнес-процесів, адже підприємства щонайменше втратили робочу силу. Війна призвела до блокування портів України та суттєвого зменшення експорту продукції, зокрема зернових.

Зазначені та інші негативні миттєві ефекти війни загалом на кінець 2022 року призведуть до втрати Україною за оцінками Світового Банку 45,1% ВВП [2].

Не акцентуючи увагу на загрозі атомним електростанціям на території України, а також погрозами Росії щодо застосування ядерної зброї, що може актуалізувати не лише екологічні проблеми світу, а й розглядати як загроза існуванню, розглянемо економічну ефекти, які вже проявились чи очікуються на рівні глобальної економіки:

1. Поступова відмова від нафти та газу Росії в рамках пакету санкцій країн світу призвели до підвищення цін на паливо та енергію на світових ринках.

2. Перешкоди для експорту українського зерна зумовлює не лише підвищення цін на зернові, а й актуалізує питання дефіциту їжі в окремих регіонах світу.

3. Масштабні зміни у торговельних операціях багатьох країн світу та глобальних компаній, що були зумовлені як дією санкцій, так і політикою добросовісності через небажання корпорацій здійснювати фінансування війни, поставили на порядок денний питання в сфері менеджменту щодо критеріїв вибору партнерів, та пріоритетності економічної вигоди чи цивілізаційних принципів.

Це далеко неповний перелік фактично миттєвих проявів війни, однак за сукупність їх дії ВТО прогнозує сповільнення динаміки ВВП світу та зменшення обсягів світової торгівлі [3].

Війна безумовно впливає і на економіку Росії, особливо через застосування низки санкцій країн світу. Серед ключових наслідків, які вже вимальовуються, слід вказати:

втрата ринків збуту для великої кількості продукції та поступова втрата обсягів експорту нафти та газу, а отже поступове скорочення «енергетичних» доходів;

обмеження доступу до золотовалютних резервів країни, які зберігались у країнах Європи та США;

суттєве скорочення імпорту широкого спектру товарів, серед яких великою є частка високо-технологічної продукції, що формує траєкторію руху в напрямку технологічної відсталості, оскільки в країні відбувається перехід до технологій, які використовувались раніше.

Представлені факти дозволяють сформулювати декілька риторичних запитань для подальших досліджень:

чи можна воювати з торговельними партнерами маючи глобалізовану економіку?

якою є економічна доцільність ведення війни за територію, яка попередньо була фактично повністю знищена?

якою є мета війни, якщо вона не лише, виштовхує агресора з глобальної економіки, а й призводить до технологічної відсталості?

Комплексна та об'єктивна оцінка впливу воєн на реалізацію концепції сталого розвитку залишається актуальним завданням, потребує обговорення серед експертного середовища та доведення висновків до політиків, які впливають на прийняття управлінських рішень на глобальному рівні.

Література

1. Global Impact of war in Ukraine on food, energy and finance systems. UN. <https://news.un.org/pages/wp-content/uploads/2022/04/UN-GCRG-Brief-1.pdf>
2. Guénette J., Kenworthy Ph., and Wheeler C. Implications of the War in Ukraine for the Global Economy. <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/5d903e848db1d1b83e0ec8f744e55570-0350012021/related/Implications-of-the-War-in-Ukraine-for-the-Global-Economy.pdf>
3. Russia-Ukraine conflict puts fragile global trade recovery at risk. https://www.wto.org/english/news_e/pres22_e/pr902_e.htm
4. Thies C.F., Baum Ch.F. The Effect of War on Economic Growth. CATO Journal. <https://www.cato.org/cato-journal/winter-2020/effect-war-economic-growth>